

ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਥਾਵਰਚੰਦ ਗੁਹਿਲੋਤ ਵੱਲੋਂ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2017 ਨੂੰ ਪੀ.ਆਈ.ਬੀ. ਕਾਨਫਰੰਸ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਸਾਰ

Posted On: 15 APR 2017 4:06PM by PIB Chandigarh

Brief for Press Conference by Shri Thaawarchand Gehlot, Minister for social Justice and Empowerment on 15th April 2017 in PIB Conference Hall

Dr. B.R. Ambedkar

ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਥਾਵਰਚੰਦ ਗੁਹਿਲੋਤ ਵੱਲੋਂ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2017 ਨੂੰ ਪੀ.ਆਈ.ਬੀ. ਕਾਨਫਰੰਸ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਸਾਰ

ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ

ਡਾ. ਭੀਮ ਰਾਓ ਅੰਬੇਡਕਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਨਾ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਿਖਲਾਈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸਨ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਜਿਹੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਵੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਰਸਮੀ ਸਿਖਲਾਈ ਹਾਸਲ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਉੱਥੇ ਵਿਦਿਅਕ ਰਸਾਲਿਆਂ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ 1916 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਸਨ, ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਲੰਡਨ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਇਕਨੋਮਿਕਸ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਲੰਡਨ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਲੰਡਨ 'ਚ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1923 'ਚ ਮਿਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੀ ਡਿਗਰੀ 1927 ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਲੰਡਨ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਵਕੀਲ ਵੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਸਨ।

ਉਹ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਹੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਜੀ ਘੰਟੇ 14 ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਐਕਸਚੇਂਜ ਏਜੰਸੀ' ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ।

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਲ-ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਥਾਹ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਵਾਇਸਰਾਏ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ (ਕਿਰਤ) ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ-ਕਾਲ (1942-1946) ਦੌਰਾਨ, ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਲ-ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸਰਬ-ਭਾਰਤੀ ਨੀਤੀ ਉਲੀਕਣ ਵਿੱਚ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ-ਮਾਰਗ, ਮਿੱਜਾਈ ਤੇ ਨੇਵੀਗੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ-ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰੂਪ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਵਿਕਾਸ ਲਈ 'ਰਿਵਰ ਵੇਲੀ ਅਥਾਰਟੀ' ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਿਆਈ ਘਾਟੀ ਦੇ ਬਹੁ-ਉਦੇਸ਼ੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਲ-ਖੇਤਰ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 65 ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਜ ਵੀ ਵਾਜਬ ਹੈ।

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਫ਼ਾਉਡੇਸ਼ਨ (ਡੀ.ਏ.ਐੱਫ਼)

ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਡੀ.ਏ.ਐੱਫ਼. ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਮਾਰਚ 1992 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਡੀ.ਏ.ਐੱਫ਼. ਦੇ ਉਦੇਸ਼: ਇਸ ਫ਼ਾਉਡੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ; ਜਿਵੇਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ, ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੇ ਅੰਤਰ-ਜਾਤੀ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜੋੜੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਉਲੀਕਣ ਦੀ ਹੈ। 29 ਸੈਕੰਡਰੀ ਤੇ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਮਾਰੋਹ/ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ: ਇਹ ਫ਼ਾਉਡੇਸ਼ਨ, ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਜਨਮ-ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਮਹਾਪਰਿਨਿਰਵਾਣ ਦਿਵਸ ਭਾਵ ਹਰ ਸਾਲ 6 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਮਾਰੋਹ ਕਰਵਾਉਣਾ। ਡੀ.ਏ.ਐੱਫ਼. ਵੱਲੋਂ ਸਲਾਨਾ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਲਾਨਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਭਾਸ਼ਣ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ ਯੋਜਨਾ:

ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਡੀ.ਏ.ਐੱਫ਼. ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ੰਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਫ਼ੰਡ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੇ, ਦਿਲ, ਜਿਗਰ, ਕੈਂਸਰ ਤੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਦੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅੱਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਲਈ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੋਰ ਰੋਗਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਅੰਗ ਟ੍ਰਾਂਸਪਲਾਂਟ ਤੇ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੇ ਅੱਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਨਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਆਮਦਨ 2,50,000/- ਰੁਪਏ ਸਲਾਨਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ 168 ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਅੰਤਰ-ਜਾਤੀ ਵਿਆਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਯੋਜਨਾ

ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੀ ਜੋੜੀ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਅੰਤਰ-ਜਾਤੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਵੀਰਤਾ ਭਰੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ-ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਸਕਣ। ਹਰੇਕ ਜੋੜੀ ਨੂੰ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ, 121 ਜੋੜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਹਾਨ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜਨਮ/ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢਾਂ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਯੋਜਨਾ

ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਅਜਿਹੇ ਮਾਨਤਾ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਲਜਾਂ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ/ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਜੋ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ, ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਜਨਮ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਅਨੁਦਾਨ-ਰਾਸ਼ੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਉਲੀਕੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ, ਅਸਮਾਨਤਾ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਣਖੋਂਕ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ, 43 ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਇਕੱਤਰ ਕਾਰਜ

ਡੀ.ਏ.ਐੱਫ਼. ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰੀ-ਪ੍ਰਿੰਟ 'ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਇਕੱਤਰ ਕਾਰਜ' (ਕੁਲੈਕਟਡ ਵਰਕਸ ਆਫ਼ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ - ਸੀ.ਡਬਲਊ.ਬੀ.ਏ.) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਮਰਾਠੀ, ਉੜੀਆ, ਪੰਜਾਬੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਬੰਗਾਲੀ, ਤਾਮਿਲ, ਤੇਲਗੂ ਤੇ ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਤੇ ਵੇਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫ਼ਾਉਡੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ 12.50 ਲੱਖ ਕਾਪੀਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਚੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੀ 125ਵੀਂ ਜਨਮ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੇ ਜਸ਼ਨ (2015-16)

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੀ 125ਵੀਂ ਜਨਮ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿੱਚ ਜਸ਼ਨ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਹੀ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਕੁਝ ਸਮਾਰੋਹ ਹੇਠਾਂ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਟਰ - 15 ਜਨਪਥ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ

ਇਸ ਦਾ ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰ 20 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2015 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਟਰ 197.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੈਟਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਆਯੋਜਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਲਈ ਮੰਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਦਸੰਬਰ 2017 ਤੱਕ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ - 26, ਅਲੀਪੁਰ ਰੋਡ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ

95.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਉੱਸਰਨ ਵਾਲੀ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ 25 ਮਾਰਚ, 2016 ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ 6 ਦਸੰਬਰ, 1956 ਨੂੰ 26, ਅਲੀਪੁਰ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਅਜਾਇਬਘਰ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਇੰਝ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰੇਗੀ। ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਸ਼ਕਲ 'ਤੇ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਇਮਾਰਤ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਕੁ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਤੂਪ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇੱਕ ਅਰਾਧਨਾ-ਸਿਮਰਨ ਕੇਂਦਰ (ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਸੈਟਰ) ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਦਸੰਬਰ 2017 ਤੱਕ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਿਵਸ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ 26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ 'ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਿਵਸ' ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਸਥਿਤ ਭਾਰਤੀ ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ 'ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਿਵਸ' 26 ਨਵੰਬਰ, 2015 ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ:

ਸੰਸਦ ਨੇ ਨਵੰਬਰ 2015 'ਚ ਦੋ ਦਿਨ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਚੇਅਰਜ਼

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ/ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਜ਼/ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਤੇ ਖੋਜ-ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ 21 ਅੰਬੇਡਕਰ ਚੇਅਰਜ਼ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ, ਰਾਜ-ਵਿਵਸਥਾ, ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ, ਹਿਊਮੈਨਿਟੀਜ਼ (Humanities) ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੇ ਪਾਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰੇਕ ਚੇਅਰ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੇਅਰਜ਼ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਕ-ਆਰਥਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪੇਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ।

125ਵੀਂ ਜਨਮ-ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਪੱਧਰੀ ਜਸ਼ਨ :

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੀ 125 ਵੀਂ ਜਨਮ-ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੇ ਜਸ਼ਨ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2015 ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ (ਯੂ.ਐੱਨ.) ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ 'ਚ ਮਨਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ 186 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਜਨਮ-ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੰਸਦ ਤੱਕ ਮਨਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਯਾਦਗਾਰੀ ਡਾਕ-ਟਿਕਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ:

30 ਸਤੰਬਰ, 2015 ਨੂੰ ਇੱਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਡਾਕ-ਟਿਕਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 6 ਦਸੰਬਰ, 2015 ਨੂੰ 10.00 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 125.00 ਰੁਪਏ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਿੱਕੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਝਾਕੀ:

26 ਜਨਵਰੀ, 2016 ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਪਰੋਡ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਝਾਕੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ:

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ, ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 2014-15 'ਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਤਿੰਨ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

- ਖਾਨਾ-ਬਦੋਸ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਡੀਨੋਟੀਫਾਈਡ, ਖਾਨਾ-ਬਦੋਸ਼ ਤੇ ਅਰਧ-ਖਾਨਾ-ਬਦੋਸ਼ ਕਬੀਲਿਆਂ (ਡੀ.ਐੱਨ.ਟੀਜ਼) ਵਾਸਤੇ 10ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਯੋਜਨਾ
- ਆਰਥਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਰਥਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ (ਈ.ਬੀ.ਸੀਜ਼) ਹਿਤ 10ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਯੋਜਨਾ।
- ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (ਓ.ਬੀ.ਸੀਜ਼) ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ (ਈ.ਬੀ.ਸੀਜ਼) ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਵਿਆਜ ਸਥਾਪਿਤੀ ਯੋਜਨਾ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਓ.ਬੀ.ਸੀਜ਼ ਅਤੇ ਈ.ਬੀ.ਸੀਜ਼ ਦੇ ਲੋੜਵੰਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਮਦਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਧਨ ਲਈ ਭਾਰਤ-ਇੰਟਰਫ਼ੇਸ (ਭੀਮ)

30 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਾਲਕੋਟਰਾ ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਡਿਜੀ-ਧਨ ਮੇਲਾ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇੱਕ ਆਧਾਰ-ਆਧਾਰਤ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਧਨ ਲਈ ਭਾਰਤ-ਇੰਟਰਫ਼ੇਸ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਫ਼ੈਨ ਰਾਹੀਂ ਤੇਜ਼-ਰਫ਼ਤਾਰ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਕੈਸ਼ਲੈੱਸ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। 'ਭੀਮ' ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੂਜੀਆਂ 'ਯੂਨੀਫਾਈਡ ਪੇਅਮੈਂਟ ਇੰਟਰਫ਼ੇਸ' (ਯੂ.ਪੀ.ਆਈ.) ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਤੇ ਬੈਂਕ-ਖਾਤਿਆਂ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੇਅਮੈਂਟਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (ਐੱਨ.ਪੀ.ਸੀ.ਆਈ.) ਨੇ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ:

ਸਰਕਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਕ,ਆਰਥਕ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਟੀਚਾਗਤ ਲਾਭ ਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀ ਲਈ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਕਾਨੂੰਨ-ਨਿਰਮਾਣ

‘ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ (ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਕਾਨੂੰਨ, 1989’ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ 26 ਜਨਵਰੀ, 2016 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

- ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ‘ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮ, 2016’ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2016 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਨਵੇਂ ਜੁਰਮਾਂ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜੁਰਮਾਂ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਰਾਹਤ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਸਮੂਹਕ-ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਜੁਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਹਤ-ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮੂਹਕ-ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 8.25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
- ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ- 194
- 32 ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਜੋਂ ਮਨੋਨੀਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
- ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ ਬਿਹਾਰ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਝਾਰਖੰਡ, ਕੇਰਲ ਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:

- ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਓ.ਬੀ.ਸੀ./ਡੀ.ਐੱਨ.ਟੀ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 3.54 ਕਰੋੜ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ 14 ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ ਅਧੀਨ ਹਨ।

- ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ 60% ਆਧਾਰ ਸੀਡਿੰਗ ਹੈ।

ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਉੱਦਮਤਾ

(I)(a) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਲਈ ਉੱਦਮ ਪੂੰਜੀ ਫੰਡ

- ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2014-15 'ਚ ਹੋਈ ਸੀ।
- ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਉੱਦਮੀਆਂ ਲਈ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ 15 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ
- ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 65 ਉੱਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ, ਜਲ-ਸ਼ੁੱਧੀਕਰਨ ਪਲਾਂਟਸ, ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਪੇਅ-ਪਦਾਰਥਾਂ, ਹੋਟਲ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ 236.66 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।
- 9 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚ, ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਕਰਜ਼ਾ-ਵਾਪਸੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
- ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਉੱਦਮੀਆਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(I)(b) ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ

- ਸਿਖਲਾਈ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਉੱਪ-ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸ਼ਡਿਊਲਡ ਕਾਸਟ ਫ਼ਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (NSFDC), ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀਜ਼ ਫ਼ਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (NSKFDC) ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਕਵਰਡ ਕਲਾਸੇਜ਼ ਫ਼ਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (NBCFDC) ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਖਲਾਈ ਸਾਲ 2014-15 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2016-17 ਤੱਕ 1.5 ਲੱਖ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।
- 48.42% ਨੂੰ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ/ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਿਆ।

(I)(c) ਉੱਦਮਤਾ

- ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਉੱਪ-ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਰਥਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਲਏ ਕਰਜ਼ੇ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਥਸਿਥੀ ਤੋਂ 17 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪੁੱਜਿਆ ਹੈ।
- ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉੱਦਮਤਾਵਾਂ ਲਈ ਨਿਗਮਾਂ (ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਜ਼) ਵੱਲੋਂ 8.12 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਵਿਦਿਅਕ ਸਸ਼ੱਕਤੀਕਰਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਲਈ ਵਜ਼ੀਫ਼ਿਆਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਹੋਸਟਲਾਂ, ਕੋਚਿੰਗ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਪਰਿਸਰਾਂ, ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ/ਅਪਗ੍ਰੇਡੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪੂੰਜੀ ਰਾਹੀਂ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਹੀ ਸਸ਼ੱਕਤੀਕਰਨ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੈ।

ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ: ਸਮਾਜਕ ਨਿਆਂ ਤੇ ਸਸ਼ੱਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ ਸੱਤ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

- 10ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ
- ਚੋਟੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ
- ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ
- ਯੂ.ਜੀ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫ਼ੈਲੋਸ਼ਿਪ
- ਅਸਵੱਛ ਕਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ 10ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ
- ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (70 : 30 ਅਨੁਪਾਤ) ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਕੋਚਿੰਗ।
- ਮੈਰਿਟ ਦੀ ਅਪਗ੍ਰੇਡੇਸ਼ਨ

ਸਮਾਜਕ ਨਿਆਂ ਤੇ ਸਸ਼ੱਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਲਗਭਗ 54% ਬਜਟ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਲਈ ਵਜ਼ੀਫ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਉੱਪ-ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਂਦਰੀ ਸਹਾਇਤਾ

ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਗ਼ਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ 100% ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਆਰਥਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਲਏ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 10,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਥਸਿਥੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਸਥਸਿਥੀ ਨਾਲ ਲਗਭਗ 17 ਲੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪੁੱਜਾ ਹੈ।

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਦੀ 50% ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ (ਸੋਲਰ ਲਾਈਟਾਂ, ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ, ਸੜਕਾਂ ਆਦਿ)

ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਸ਼ਡਿਊਲਡ ਕਾਸਟਸ ਫ਼ਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਵਿੱਚ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ)

ਇਹ ਨਿਗਮਾਂ (ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਜ਼) ਨੂੰ ਇਕਵਿਟੀ ਪੂੰਜੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਉਤਪਾਦਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਟੀਚਾਗਤ-ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਰਿਆਇਤੀ ਦਰਾਂ ਉੱਤੇ ਫ਼ਾਈਨਾਂਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਟੀਚਾਗਤ-ਸਮੂਹ ਦਾ ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਵੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਕਵਿਟੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੀਵਨ-ਹੁਨਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਣ, ਮੋਬਾਈਲ ਮੁਰੰਮਤ, ਦਸਤਕਾਰੀ, ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਸ਼ੀਅਨ, ਪਲੰਬਿੰਗ, ਮੋਟਰ ਡਰਾਇਵਿੰਗ, ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ, ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਗਾਰਡਜ਼, ਸਿਹਤ-ਸੰਭਾਲ ਜਿਹੇ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁਨਰ-ਵਿਕਾਸ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ (ਲਘੂ ਵਯਵਸਾਯ ਭਾਵ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ); ਜਿਵੇਂ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਜੁੱਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਦਰਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਫ਼ਰਨੀਚਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਫ਼ੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ, ਮੈਡੀਕਲ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿੱਚ ਪੌਲੀ-ਹਾਊਸ, ਵਪਾਰਕ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਮਰੰਮਤ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਈ-ਰਿਕਸ਼ੇ, ਸੂਰ-ਫ਼ਾਰਮ, ਰੈਡੀਮੋਡ ਕੱਪੜੇ, ਸਵੱਛਤਾ-ਅਰੋਗਤਾ, ਵਾਹਨ ਆਦਿ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 50,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ 3 ਤੋਂ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ 3.5% ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 10% ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਹੁਨਰ-ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਲ 2017-18 ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਕਿੱਲ-ਕੌਸਲਾਂ (ਹੁਨਰ ਪਰਿਸ਼ਦਾਂ) ਨਾਲ 'ਮੈਸੋਰੈਡਮ ਆਫ਼ ਐਗਰੀਮੈਂਟਸ' (ਸਮਝੌਤਿਆਂ) ਉੱਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਕਿੱਲ ਕੌਸਲ, ਕੱਪੜੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੇ ਹੋਮ ਫ਼ਰਨਿਸ਼ਿੰਗ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਕਿੱਲ ਕੌਸਲ, ਦਸਤਕਾਰੀ ਤੇ ਗਲੀਚਾ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਕਿੱਲ ਕੌਸਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹੁਨਰ-ਵਿਕਾਸ ਕੌਸਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਅੰਬੇਡਕਰ ਹਸਤ-ਸਿਲਪ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ-ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤਹਿਤ ਵਿਕਾਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਦਸਤਕਾਰੀ) ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਹਿਮਤੀ-ਪੱਤਰ (ਐਮ.ਓ.ਯੂ.) ਉੱਤੇ ਵੀ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ NSFDC ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ, NSFDC ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਦੇ 2,24,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਉੱਤੇ 1,128.91 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਫ਼ਾਈਨਾਂਸ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿੱਤ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ)

ਇਸ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਕਵਿਟੀ ਬਦਲੇ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੱਥੀਂ ਮੈਲਾ ਢੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦਾ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਣ, ਦਸਤਕਾਰੀਆਂ, ਬਿਜਲੀ, ਮੋਟਰ ਡਰਾਇਵਿੰਗ, ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ, ਫ਼ਰਨੀਚਰ ਤੇ ਫ਼ਿਟਿੰਗ, ਜਿਹੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੀਵਨ-ਹੁਨਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਰਿਆਨੇ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਚਮੜਾ-ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਦਰਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਮੈਡੀਕਲ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਤੇ ਮਸਾਲਿਆਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਵੰਡ, ਈ-ਰਿਕਸ਼ੇ, ਸੂਰ-ਪਾਲਣ ਫ਼ਾਰਮ, ਰੈਡੀਮੇਟ ਕੱਪੜੇ, ਝਾੜੂਆਂ ਬਣਾਉਣ, ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਵਾਹਨਾਂ, ਮੱਛੀ ਸਟਾਲ, ਨਕਲੀ ਗਹਿਣੇ ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 50,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ 4-10 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ 3.5% ਤੋਂ 6% ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, NSFDC ਨੇ 10 ਖੇਤਰੀ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਬੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਢਾਂਚਾਗਤ ਵੰਡ ਲਈ 'ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਆਫ਼ ਐਗਰੀਮੈਂਟ' (ਸਮਝੌਤੇ) ਉੱਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਦੋ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕ੍ਰਿਤ ਬੈਂਕਾਂ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਵਿਜਯਾ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਐੱਮ.ਓ.ਏਜ਼ ਉੱਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ, 62,333 ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ 470.06 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵੰਡੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਦਰਸ਼ ਗ੍ਰਾਮ ਯੋਜਨਾ

ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਯੋਜਿਤ ਪਾਇਲਟ ਯੋਜਨਾ 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਦਰਸ਼ ਗ੍ਰਾਮ ਯੋਜਨਾ' (PMAGY) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਦੀ 50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ 2,500 ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ ਦੇ 372 ਪਿੰਡ ਆਦਰਸ਼ ਗ੍ਰਾਮ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਫੰਡਿੰਗ ਦੇ ਪਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 26 ਵਿਭਾਗਾਂ/ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 2017-18 ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹਿਤ 233 ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਾਸਤੇ 52,393.55 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਰਕਮ ਸਾਲ 2016-17 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਗਭਗ 25% ਵੱਧ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਰੱਖੀ ਰਾਸ਼ੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਬਜਟ ਦਾ 20.20% ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਪੇਅਜਲ ਅਤੇ ਸਵੱਛਤਾ ਵਿਭਾਗ :

ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਮਿਸ਼ਨ (ਦਿਹਾਤੀ):

ਵਿਆਪਕ ਸਵੱਛਤਾ/ਅਰੋਗਤਾ ਕਵਰੇਜ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਰੋਗਤਾ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 2 ਅਕਤੂਬਰ, 2014 ਨੂੰ 'ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਮਿਸ਼ਨ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ 2019 ਤੱਕ 'ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ' ਦਾ ਟੀਚਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ 150ਵੀਂ ਜਨਮ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਇੱਕ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇ ਪੱਧਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਅਜਲ ਅਤੇ ਸਵੱਛਤਾ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 76.8 ਲੱਖ ਪਖਾਨਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਪੇਅਜਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਦਿਹਾਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਯੋਜਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਪੇਅਜਲ ਮਿਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਕੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ 30,414 ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ:

ਵਿਦਿਅਕ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵਿਆਜ-ਸਬਸਿਡੀ:

ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਰਥਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਜ-ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਚ-ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਇਕਾਈਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਤਾ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਕੋਰਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ 4.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਲਾਨਾ ਤੱਕ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ 1.1 ਲੱਖ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ 376 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿਆਜ-ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਆਈ.ਆਈ.ਟੀਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਾਭ

- ਬੀ.ਟੈੱਕ, ਦੋਹਰੀ ਡਿਗਰੀ, ਐੱਮ.ਟੈੱਕ., ਐੱਮ.ਐੱਸ.ਸੀ., ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਪੀ-ਐੱਚ.ਡੀ. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿਊਸ਼ਨ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਐੱਸ.ਸੀ./ਐੱਸ.ਟੀ. ਸੰਸਥਾਨ ਦੇ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ-ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਸਟਲ ਸੀਟ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਸੀਮੈਸਟਰ 500/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਛੋਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਜਿਵੇਂ ਮੁਫ਼ਤ ਮੈਸਿੰਗ (ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੇਨਯੂ) ਅਤੇ 250/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦਾ ਜੇਬੀ ਭੱਤਾ; ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਲਾਨਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ।
- ਆਈ.ਆਈ.ਟੀਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਤਾਲਮੇਲ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਨ ਕਮੇਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਇਗਨੂ ਵੱਲੋਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ

ਖੇਤਰੀ ਕੇਂਦਰ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹਿਤ ਫ਼ਰਵਰੀ 1986 'ਚ ਰੀਜ਼ਨਲ ਸਰਵਿਸੇਜ਼ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ, ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ 61 ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਚੱਲ ਰਹੇ/ਸਰਗਰਮ ਹਨ।

AICTE ਹੋਸਟਲ ਯੋਜਨਾ

ਚੰਗੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲੈਣ ਤੇ ਅਵਾਸ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, AICTE ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ ਲੜਕਿਆਂ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਹੋਸਟਲਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ/ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਲੜਕੀਆਂ/ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਹੋਸਟਲਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ/ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਸਕਣ।

ਲਘੂ, ਛੋਟੇ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉੱਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਾ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਐੱਸ.ਸੀ./ਐੱਸ.ਟੀ. ਹੱਥ:

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਐੱਸ.ਸੀ./ਐੱਸ.ਟੀ. ਹੱਥ (ਧੁਰਾ) ਦਾ ਟੀਚਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਉੱਦਮੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਖਾਵਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਐੱਸ.ਸੀ./ਐੱਸ.ਟੀ. ਉੱਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਨਾ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਚੋਣਵੇਂ ਉੱਦਮੀਆਂ ਉੱਦਮੀਆਂ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ, ਸੀ.ਪੀ.ਐੱਸ.ਈਜ਼ ਅਤੇ ਇਨਕਿਊਬੇਟਰਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਧੁਰਾ ਲਘੂ, ਛੋਟੇ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉੱਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਮਾਲ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ' (NSIC - ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਨਿਗਮ) ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਲਘੂ, ਛੋਟੇ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉੱਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 2016-200 ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ 490 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁਦਲੇ ਫੰਡ ਰੱਖੇ ਹਨ।

ਵਿੱਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਭਾਗ:

ਸਟੈਂਡ ਅੱਪ ਇੰਡੀਆ ਸਕੀਮ

ਸਟੈਂਡ ਅੱਪ ਇੰਡੀਆ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਾਂਝੇ ਰਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਸੰਸਥਾਗਤ ਰਿਣ-ਵਾਂਝੇ ਨੂੰ ਉਤਾਹ ਚੁੱਕਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ (ਐੱਸ.ਸੀ.) ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ (ਐੱਸ.ਟੀ.) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਰਿਣੀ ਅਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ-ਰਿਣੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ-ਮੁਕਤ ਉੱਦਮ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ 7 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਿਡਬੀ ਅਤੇ ਨਾਬਾਰਡ; 'ਸਟੈਂਡ ਅੱਪ ਇੰਡੀਆ' ਕੁਨੈਕਟ ਸੈਂਟਰ ਹਨ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਵਿੱਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੈਡਹੋਲਡਿੰਗ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੋਰਟਲ ਉੱਤੇ 97 ਬੈਂਕ ਆਪਣੀਆਂ 1,06,358 ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ 19,949 ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ 4,114 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵੰਡੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਯੋਜਨਾ:

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਸਿਡਬੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸਹਾਇਕ 'ਮੁਦਰਾ ਕੰਪਨੀ' ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਮਾਣ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਹੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ ਲਘੂ/ਛੋਟੀਆਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆੱਨ-ਲੈਂਡਿੰਗ (ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣਾ) ਰਾਹੀਂ 'ਲਾਸਟ ਮਾਈਲ ਫਾਈਨਾਂਸੀਅਰਜ਼' ਦੀ ਰੀਫਾਈਨਾਂਸਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਲ 2016-17 ਦੌਰਾਨ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕੁੱਲ 34,880,924 ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 6,114,737 ਖਾਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਵਿਭਾਗ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਫ਼ਸਲ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ

ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 13 ਜਨਵਰੀ, 2016 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਯੋਜਨਾ 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਫ਼ਸਲ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ' (PMFBY) ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮਜ਼ ਦਾ ਬੋਝ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਹੜੇ ਫ਼ਸਲਾਂ ਉਗਾਉਣ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਮੌਸਮ ਕਾਰਨ ਝੱਲਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕਲੇਮ ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਤੇਜ਼-ਰਫ਼ਤਾਰ ਤੇ ਆਸਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਸਲ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਾਸਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ 1484.67 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।